

Stortingets Næringskomite

Oslo, 20.oktober 2017

Forslaget til statsbudsjett 2018 - forskning

Vi viser til vår anmodning om å møte i komiteens budsjettthøring og vil med dette kommentere Regjeringens budsjettforslag ihht Programkategori 07.70 Forsking, Kap. 285 Norges Forskningsråd og Kap.287 Forskningsinstitutt og andre tiltak.

FFA er bekymret for at det foreslås en realnedgang i forskningsbudsjettet, men ser også positive tegn i oppfølging av Langtidsplan for forskning og høyere utdanning bl.a. når det gjelder internasjonalt forskningssamarbeid.

Oppsummert foreslår FFA følgende:

- Basisbevilgningen til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene må økes med 120 mill kr i 2018 som er start på opptrapping til internasjonalt nivå. Dette gir en økning ut over regjeringens budsjettforslag på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett på 120 mill kr (Kap.920, post 50).
- Regjeringens forslag om økning i mobilisering til EU-deltakelse på 79 mill kr støttes.
- Stim-EU må endres i innretning og satser som beskrevet for å gi økt stimulans til koordinering og samarbeid med bedrifter og offentlige virksomheter i EU-prosjekter.
- For at Norge skal gjennomføre de nødvendige langsiktige omstillingene i næringslivet og samfunnet, må myndighetenes forskningsinnsats utgjøre 1,25% av BNP i en overgangsperiode fra 2018. Økningen må styrke virkemidler som utløser forskning i og for næringslivet og som bidrar til modernisering i offentlig sektor. Vekst i forskningsmidler må fordeles via Forskningsrådets konkurransearena
- BIA og FORNY må økes fra 2017, ikke reduseres.

Hvem er FFA?

Forskningsinstituttene Fellesarena organiserer de 46 (2016) selvstendige forskningsinstituttene som fyller kriteriene for basisbevilgning fra Forskningsrådet. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt og målrettet forskning og problemløsning. Den anvendte forskningen er innrettet mot de store samfunnsutfordringene og bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Evalueringer og studier viser at forskningsinstituttene holder høy faglig kvalitet, har stor vitenskapelig publisering, høy siteringsfrekvens og henter hjem en stor andel av EU-midlene. Se Fakta om forskningsinstituttene i vedlegg.

Forskningsinstituttene er viktige som forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og fungerer som *akseleratorer for innovasjon og omstilling* i samfunnet. Instituttene bygger en bro mellom grunnleggende forskning og private og offentlige virksomheters behov for ny kunnskap og nye løsninger.

Vi vil i det følgende kommentere noen momenter i budsjettforslaget.

Omstillingspotensialet i forskningssamarbeid må utløses

Samfunns-effekten av den anvendte forskningen er godt dokumentert av både EU og OECD. Den siste (2016) effektanalysen av det norske næringslivets forskningssamarbeid med de teknisk-industrielle instituttene viser at forskningssamarbeidet har gitt økt verdiskaping i størrelsen 80 milliarder pr år de siste 10 årene, eller 1,1% av samlet verdiskaping i industrien den samme perioden.

Norske selvstendige forskningsinstitutter har en basisbevilgning på 10% i gjennomsnitt, de teknisk-industrielle instituttene har 7% basisbevilgning. Dette er meget lavt i forhold til de forskningsmiljøer en samarbeider og konkurrerer med nasjonalt og internasjonalt, som har en basisbevilgning på 25%-50%. Basisbevilgningen benyttes til faglig utvikling, vitenskapelig publisering og til å identifisere kunnskapshull og innovasjonspotensiale i samspill med

brukere av ny kunnskap. I UK benytter en [Catapults](#), i [Tyskland Fraunhofer](#) og i [Nederland TNO](#), dvs basisbevilgning på 25%-50%, som katalysator for innovasjon i tette samspill med næringsklynger og offentlige virksomheter.

Lav basisbevilgning til norske selvstendige forskningsinstitutter gjør det vanskelig for instituttene å forske tilstrekkelig fremtidsrettet og på tema som det ikke er finnes betalingsvilje for i dag. De teknisk-industrielle instituttene har hatt mye engasjement bundet opp i petroleumsrelaterte oppdrag og programforskning. Instituttene har begrenset langsiktighet og for lite strategisk handlingsrom til å iverksette framtidsrettede strategier og fagutvikling som ser ut over kortsiktige markedsbehov. Lav basisbevilgning gir stor avhengighet av eksisterende kunder gjør at instituttene må begrense langsiktig og eksplorativ faglig utvikling og samspill med brukerne.

Både instituttevalueringene gjennomført av internasjonalt sammensatte paneler og OECDs *Review of Norway's research and higher education policy (2017)*, understreker dette: Basisbevilgningen til norske forskningsinstitutter er så lav at det begrenser samfunnseffekten av instituttene, på tross av at forskningen holder høy kvalitet og god relevans. Konklusjonen er entydig: Lav basisbevilgning er en hovedutfordring og må styrkes. Stortinget var også i behandling av Industrimeldingen tydelig på at en vil styrke basisbevilgningene til de teknisk-industrielle instituttene, samt vurdere å ta opp SINTEF Raufoss Manufacturing AS i basisfinansieringsordningen.

I regjeringens budsjettforslag økes basisbevilgning til de teknisk-industrielle instituttene med 15 mill kr. Dette beløpet gir mulighet til å ta opp SINTEF Raufoss i ordningen, samt kompenserer for prisveksten. Det gir ingen realøkning for de instituttene som er inne i ordningen. Med det videreføres avstanden til forsknings- og innovasjonspolitikken i Europa og norske forskningsinstitutter gis dårlige konkurransevilkår nasjonalt og internasjonalt. Viktigst er likevel at norsk næringsliv og offentlige virksomheter ikke får del i den innovasjonskraften som instituttene kunne representert.

Basisbevilgningen til forskningsinstituttene må trappes opp gradvis til 25% i en femårig opptrappingsplan. Slik kan instituttene også i Norge ta et langsiktig perspektiv, kan være innovasjons- og omstillingsmotor for næringslivet, for offentlige virksomheter og for ny politikk. Økt basisbevilgning vil bygge kunnskapsgrunnlag og infrastruktur for morgendagens utfordringer og gi instituttene mulighet til å konkurrere på like vilkår internasjonalt. Økningen i basisbevilgning til forskningsinstituttene bør gis en strategisk og tematisk innretning mot de prioriterte områdene i Langtidsplanen og dermed sikre at en bygger langsiktig anvendt forskning på de viktigste områdene for samfunnet.

FFA foreslår at

- Basisbevilgningen til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene økes med 120 mill kr i 2018 som er start på opptrapping til internasjonalt nivå. Dette gir en økning ut over regjeringens budsjettforslag på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett på 120 mill kr (Kap.920, post 50).

Forslag til endringer i Stim-EU

EUs forskningssamarbeid er uten sammenligning den viktigste internasjonale arena for norsk forskning. Stortingets mål er en betydelig økning av norsk deltakelse. Forskningsinstituttene er viktige deltakere, med SINTEF som den klart største norske deltaker. De økonomiske betingelsene er svært krevende, selv etter innføringen av en norsk stimuleringsordning (Stim-EU). For å kunne satse sterkt på EU-forskning, er det nødvendig med forutsigbare rammebetingelser på linje med norske Forskningsrådsprosjekter.

2018 er et år med svært store utlysninger i Horisont 2020. Det er gledelig at regjeringen foreslår å styrke mobilisering med 79 MNOK i 2018 i dette programmet hvor forskningsinstituttens deltakelse er særdeles viktig. Den samlede effekten av Stim-EU må økes slik at EU-prosjektene blir finansiert til selvkost også for instituttene, som for andre deltakere, basert på det reelle kostnadsnivået ved effektiv drift i norske forskningsinstitutter. Vi foreslår at økningen til instituttene innrettes slik at den bidrar til økt deltakelse også fra bedrifter og offentlige virksomheter, slik:

- Stim-EU økes fra 33% til 35% for alle prosjekter
- Stim-EU gis en stimulerings effekt på 20% av kontraktssummen når private bedrifter eller offentlige virksomheter er partnere.

- Stim-EU gis en stimulerings-effekt for koordinatorrollen på 5% av kontraktssummen og gir dermed et større insentiv for instituttene til å ta en lederrolle og med det sikrer bedre innflytelse i prosjektinnretning og gir større relevans for norske samarbeidsmiljø.
- Reduser økonomisk risiko ved å gjøre alle deler av Stim-EU forutsigbare for instituttene ved å definere faste %-satser, i stedet for dagens ramme som fordeles på de aktive miljøene i ettertid.

Stim-EU består da av tre elementer som samlet vil gi forskningsinstituttene nær samme rammebetingelser som i et forskningsrådsprosjekt og stimulere deltakelse fra andre sektorer.

Denne endringen vil gi et effektivt insentiv for å samarbeide med private og offentlige virksomheter og derved øke deres deltakelse i internasjonalt forsknings- og innovasjonsarbeid og sikre at forskningen er relevant for norske virksomheter. Økningen vil bidra til å dekke instituttens egenfinansiering, tilsvarende basisfinansieringen i institutter i andre EU-land. Forslaget er detaljert i [eget notat sendt til NFD og KD 23.juni 2017](#).

FFA mener at

- Regjeringens forslag om økning i stimulerings til EU-deltakelse på 79 mill kr støttes.
- Stim-EU må endres i innretning og satser som beskrevet for å gi økt stimulans til koordinering og samarbeid med bedrifter og offentlige virksomheter i EU-prosjekter.

Investering i kunnskap avtar - realnedgang i forskningsbudsjettet bekymrer

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2018 følger ikke opp Langtidsplanens satsing på forskning for å løse de store samfunnsutfordringene. Forslaget innebærer en samlet nedgang i offentlige bevilgninger til forskning fra 1,05% av BNP til 1,04% av BNP. Forslaget er overraskende og uheldig i en tid hvor omstilling, fornying og innovasjon er mantraet for at Norge skal utvikle nytt næringsliv, videreutvikle velferdssamfunnet og bidra til å løse de store samfunnsutfordringene innenfor klima, energi, helse og sikkerhet. Reduksjonen er også overraskende i lys av at 1,25% av BNP ble holdt opp som mål i valgkampen for kort tid siden.

Fremtidens samfunnsnivå og næringsliv vil være kunnskapsbasert. Skal regjeringen nå sitt eget mål om at 3% av BNP brukes på forskning, må den offentlige forskningsinnsatsen øke ytterligere i en overgangsperiode for å utløse investering i forskning i og for næringslivet. Veksten må rettes mot næringsrettet forskning og stimulere næringslivet til å øke sin forskningsaktivitet og –investering, samt mot omstilling og modernisering i offentlig sektor. Løsningen ligger i samspill mellom private og offentlige virksomheter og forskningsmiljøene, nasjonalt og internasjonalt. Det er særlig viktig at de næringsrettede virkemidlene, som har vist stor samfunns-effekt, blir videreført og ikke redusert, slik regjeringen foreslår.

Åpen konkurranse om forskningsmidlene gir best utvikling av forskningsmiljøene, kvalitet i forskningen og målrettet valg av virkemidler. Økning i forskningsmidler må derfor fordeles gjennom Forskningsrådets konkurransearenaer.

FFA mener at

- For at Norge skal gjennomføre de nødvendige langsiktige omstillingene i næringslivet og samfunnet, må myndighetenes forskningsinnsats utgjøre 1,25% av BNP i en overgangsperiode fra 2018. Økningen må styrke virkemidler som utløser forskning i og for næringslivet og som bidrar til modernisering i offentlig sektor.
- BIA og FORNY må økes fra 2017, ikke reduseres.
- Veksten i forskningsmidlene må fordeles via Forskningsrådets konkurransearena.

Vennlig hilsen

Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Fakta om forskningsinstituttene i Norge

Forskningsinstituttens Fellesarena (FFA) representerer forskningsinstitutter med [basisbevilgning fra Forskningsrådet](#):

- 46 forskningsinstitutter som driver anvendt forskning på ideell, non-profit basis
- 6200 årsverk (2016)
- Årsomsetning NOK 9,6 mrd (2016)
- Har i gjennomsnitt 10% basisbevilgning fra Forskningsrådet. Øvrige inntekter er konkurransebasert.

Forskningsinstituttene samlet

- Står for 23% av den samlede forskningsinnsatsen i Norge (2015)
- Har hentet hjem 128 mill euro fra EU i Horisont 2020 (pr juni 2017), totalt 272 mill euro fra EU i 7. rammeprogram (hele perioden), dvs 30% av norsk deltagelse i EUs Horisont 2020. Totalt NOK 1,25 mrd i inntekter fra utenlandske kilder (2016)
- Forskningsinstituttens deltakelse i EU-forskningen mobiliserer norske bedrifter og offentlige virksomheter til europeisk forsknings- og innovasjonssamarbeid
- Scorer godt i konkurranse om forskningsmidler; utfører forskning for 40% av Forskningsrådets konkurranseutsatte midler og en tredjedel av de totale offentlige FoU-midler
- En av ti doktorgradskandidater er tilknyttet forskningsinstituttene
- Har et omfattende FoU-samarbeid med bedrifter og offentlige virksomheter i Norge og i utlandet

Grupperingene

Forskningsinstituttene i FFA varierer med hensyn til faglig innretning, arbeidsoppgaver, brukere, organisasjonsform, finansiering og historisk bakgrunn. Også størrelsen varierer sterkt fra de største som SINTEF og IFE til de minste som Frisch-senteret og Vestlandforskning. Forskningsinstituttene kan grupperes i (2016):

- Teknisk-industrielle institutter (2.817 årsverk)
- Miljøinstitutter (1.011 årsverk)
- Primærnæringsinstitutter (1.406 årsverk)
- Samfunnsvitenskapelige institutter (992 årsverk)

Forskningsinstituttens Fellesarena FFA

FFA ønsker å være et viktig virkemiddel i forskningspolitikken og bidra til å øke samfunnets avkastning av forskningen, bl.a.

- bidra med forskning for å løse viktige samfunnsutfordringer innen teknologi, klima, energi, helse og velferd
- mobilisere næringslivet til å forske mer
- øke innovasjonstakten gjennom offentlige innkjøp
- øke deltagelsen i internasjonale forskningsprogrammer
- utdanne flere anvendte doktorgrader